

місцевих бюджетів потрібно забезпечити створення нових або оновлення застарілих баз даних платників податків та об'єктів оподаткування в районах, адже це є причиною недоотримання великого обсягу доходів. Децентралізація як процес реформування повинна містити комплекс заходів для упорядкування відносин у сферах володіння та користування природними ресурсами, зокрема тих, які є на прилеглих до населених пунктів територіях, що дасть можливість розширити реальну базу для стягнення платежів і підвищити мотивацію територіальних громад до більш ефективного та раціонального використання належних їм природних багатств.

Література :

1. Бечко П. К. Місцеві фінанси: навч. посіб. / П. К. Бечко, О. В. Ролінський – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
2. Кириленко О. Бюджетна децентралізація : перші підсумки та перспективи для міжрегіонального співробітництва / О.Кириленко // Міжрегіональне співробітництво в національному та міжнародному вимірах: Десяті ювілейні регіональні та муніципальні читання : зб. матеріалів доп. міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 18-19 жовт. 2016 р.] / редкол. : М. М. Шкільняк, А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський [та ін.] ; відпов. за вип. М. М. Шкільняк. - Тернопіль : Крок, 2016. - С. 49-52.
3. Звіт бюджету Тернопільського району за 2016 рік
4. Бикадорова Н. О. Фінансова децентралізація місцевого самоврядування / Н. О. Бикадорова // Економічний вісник Донбасу : наук. журн. / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т екон. промисловості Нац. акад. наук України. – 2010. – № 2(20). – С. 145–151.

Коків Олег

ст. гр. ФУПОМ-21

Тернопільський національний економічний університет

kokivoleg@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Коваль С.Л.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТУ ДОМОГОСПОДАРСТВА

Домогосподарство як соціально-економічне утворення, у якому сконцентровані різноманітні аспекти людського буття, є основою життєдіяльності будь-якого суспільства. Необхідність управління доходами і витратами домогосподарств впливає з необхідності державного впливу на формування обсягів та структури витрат домогосподарств не лише через стимулювання сукупного споживчого попиту в країні, а й через активізацію їхньої інвестиційної діяльності. На

сьогодні у розрізі національної економіки досить нагальним є перетворення ресурсів домогосподарств у потужний інвестиційний капітал. В Україні, на жаль, практично не сформувалися будь-які досвід чи традиції навчання громадян управлінню особистими доходами та видатками.

Важливим етапом управління доходами та видатками є складання бюджету домашнього господарства на плановий період у формі таблиці, в якій члени домогосподарства групують і розподіляють свої доходи і витрати та виводять різницю (залишок).

Процес складання бюджету передбачає деталізацію доходів і витрат домашнього господарства для забезпечення контролю за надходженням коштів та їх ефективним витрачанням. Це дасть можливість уникати тимчасової нестачі коштів внаслідок великих витрат і затримки дохідних надходжень. Причому, чим меншою сумою коштів володіє домогосподарство, тим важливішим для нього є складання деталізованого бюджету.

У бюджеті домогосподарства акумулюються індивідуальні надходження працюючих членів сім'ї, а також інші доходи, за рахунок яких покриваються як загальні потреби домогосподарства, так і особисті потреби всіх його членів. Іншими словами, всередині бюджету домашнього господарства відбувається перерозподіл доходів між усіма членами сім'ї, незалежно від того, хто є основним постачальником грошових коштів [1].

За методологією Державного комітету статистики України в залежності від основного джерела отримання доходів виділяють наступні види доходів домогосподарств:

- оплата праці найманих працівників;
- змішаний дохід (прибуток) роботодавців та самостійно зайнятих працівників;
- соціальні допомоги, інші поточні та капітальні трансферти;
- доходи від власності та інші фінансові надходження [2].

Як свідчать дослідження основним джерелом сукупних доходів вітчизняних домогосподарств є заробітна плата, яка упродовж 2012–2016 рр. становила 39,0–41,8%. Така частка заробітної плати у сумарних доходах є доволі низькою порівняно із аналогічним показником європейських країн – 65–80%. І хоча у 2017 р. вдвічі підвищено розмір мінімальної заробітної плати до 3,2 тис. грн. (1,6 тис. грн. у грудні 2016 р.), у перерахунку вона становила близько 115 євро, що є нижчим за відповідний показник Білорусії – 135 Євро, Угорщини – 411 Євро, Словаччини – 435 Євро, Польщі – 465 Євро, Естонії – 470 Євро. Такий рівень заробітної плати вітчизняних домогосподарств не забезпечує реалізацію її відтворювальної та стимулюючої функцій [3, с. 30].

Значна частина доходів домогосподарств формується за рахунок соціальних допомог та трансфертів (пенсії, допомоги, стипендії, субсидії), частка яких упродовж аналізованого періоду становила від 35,9 до 37,9%. Значні обсяги цієї групи надходжень можна оцінити двояко. З одного боку, це вказує на соціальну спрямованість державної політики, а з іншого – на пасивну дохідну політику значної частини населення та стимулювання психології утриманства [3, с. 30]. Статистичні дані свідчать, що у грудні 2016 р. субсидії отримували 6,5 млн. домогосподарств України (або 44% всіх домогосподарств) [4].

Прибуток та змішаний дохід домогосподарств становив у 2012–2016 рр.: від 15,4% до 18,5% [3, с. 30]. До цієї групи надходжень належать доходи від підприємницької діяльності та само зайнятості. Доходи від власності становлять незначну питому вагу: 4,1–5,7%.

Витрати домогосподарства – це сукупність платежів, що здійснюють домогосподарства з метою забезпечення своєї життєдіяльності. Сукупні витрати домогосподарств складаються із споживчих та неспоживчих витрат. Споживчі сукупні витрати складаються з грошових витрат, а також вартості спожитих домогосподарством продовольчих товарів, отриманих з особистого підсобного господарства та в порядку самозаготівель або подарованих родичами та іншими особами, суми отриманих пільг та безготівкових субсидій на оплату житла, комунальних продуктів та послуг, суми пільг на оплату телефону, проїзду у транспорті, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату ліків, вітамінів, інших аптекарських товарів, медичних послуг (у тому числі стоматологічних послуг, проведення обстеження та отримання процедур, лікування в стаціонарі тощо). Оцінка сукупних витрат вітчизняних домогосподарств свідчить про переважне спрямування споживчої поведінки на задоволення фізіологічних потреб. Так, більше половини всіх витрат спрямовано на придбання продуктів харчування (50,1–53,1%), витрати на одяг та взуття складають близько 6% всіх витрат [3, с. 30].

Підсумовуючи зазначимо, складання бюджету (облік та аналіз доходів та витрати) членами домогосподарств не систематично, а лише впродовж обмеженого періоду часу (наприклад, одного чи кількох місяців), сприятиме виявленню резервів для скорочення, подальшому раціональному здійсненню витрат навіть тоді, коли облік вестися не буде.

Зазначимо, що без детального розпису бюджету домогосподарства та його ретельного аналізу домогосподарство може функціонувати. Проте без чіткого уявлення про фінансовий стан важко вишукати резерви для економії, яка стала надзвичайно актуальною для багатьох вітчизняних домогосподарств в умовах сучасної фінансової кризи. І хоча, на перший погляд, ці резерви не такі вже й суттєві, проте постійне їх використання дасть змогу зекономити значні кошти для сімейного бюджету.

Література:

1. Кізіма Т. О. Бюджет домогосподарства: теоретичні основи та прагматизм формування в сучасних умовах / Т. О. Кізіма // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ: зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2008. – Вип. 3 (15). – С. 123–129.

2. Доходи і витрати населення за 2016 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/gdn/dvn_ric/dvn_ric_u/dvn_kv16_u.htm

3. Коваль С.Л. Особливості фінансової поведінки вітчизняних домогосподарств / С. Л. Коваль // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 7/2. – С. 28–34.

4. Макроекономічний та монетарний огляд, січень 2017 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43297262&cat_id=58037

Колодій Любов

ст. гр. ФМ-11

Тернопільський національний економічний університет

Luba04011997@ukr.net

Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І.П.

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ В ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: НОВОВВЕДЕННЯ 2018 РОКУ

Проблема формування доходів місцевих бюджетів є особливо гострою та актуальною у період економічної стагнації, яка супроводжується гострою нестачею фінансових ресурсів адміністративно-територіальних одиниць. Дана ситуація породжує необхідність використання інструментарію бюджетного регулювання з метою перерозподілу фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів для забезпечення відповідності повноважень на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами та фінансових ресурсів, які мають забезпечувати їх виконання.

Однією із форм реалізації засад бюджетного регулювання є міжбюджетні трансферти. Міжбюджетні трансферти – це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Перелік міжбюджетних трансфертів, які можуть передбачатися у державному бюджеті для місцевих бюджетів, визначено ст. 97 Бюджетного кодексу України [1].

Обсяги міжбюджетних трансфертів щорічно затверджуються Законом України «Про Державний бюджет України» і надаються місцевим